

дослідник матиме змогу задалегідь підготуватися до використання описаного бібліографічного видання.

Метабібліографічний посібник "Покажчики змісту українських часописів у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського" акумулює окремо видані друковані бібліографічні праці, подекуди — завершені варіанти бібліографічних посібників на правах рукопису, а також електронні онлайн-покажчики. За наявності цифрової версії друкованого покажчика, її адресу зазначають у бібліографічному описі видання. Наведені покажчики охоплюють публікації у вітчизняних часописах, що виходили українською та російською мовами на території України та поза її межами впродовж 1844—2018 рр. Хронологічні рамки видання покажчиків змісту — від 1870 до 2019 р.

Групування матеріалу в посібнику здійснюється за галузями знань відповідно до "Рубрикатора Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського"; розташування записів усередині розділів — за назвами періодичних видань, чий зміст відображено. Якщо читач шукатиме покажчик змісту конкретного видання, він може звернутися до допоміжного "Покажчика назв часописів", що містить номер відповідного бібліографічного запису в основному тексті посібника. Аналогічно побудовано й "Іменний покажчик", у якому подано всі прізвища, наявні в бібліографічних описах і анотаціях до покажчиків змісту періодичних видань.

Окремої уваги варта вступна стаття "Проблематика та джерельна база дослідження покажчиків змісту українських періодичних видань" Т. Добко та

В. Шкаріної. Авторки — співробітниці відділу науково-бібліографічної інформації НБУВ, причому Тетяна Василівна Добко — доктор наук із соціальних комунікацій, завідувач зазначеного відділу. Саме під її керівництвом упродовж 2016—2018 рр. здійснювалося це дослідження, що забезпечило його високий науковий рівень. Окремі етапи роботи висвітлювали у фаховій періодиці та обговорювали науковці.

Для користувачів метабібліографічного посібника цікавими та корисними стануть відомості, викладені у вступній статті: про історію створення покажчиків змісту українських періодичних видань, оцінювальні характеристики окремих покажчиків, посилення на інші джерела (зокрема, статті й рецензії), де про них подано докладнішу інформацію.

Загалом, рецензований посібник є зразком наукового підходу до бібліографування й заслуговує на високу оцінку. Окремим читачам, які вважають, що "в інтернеті є все", а отже немає потреби звертатися в бібліотеку, він, імовірно, допоможе змінити свою думку.

Проте в кожній праці можна знайти й недоліки, зокрема рецензованому посібнику бракує інформації про видання, котрих немає у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Звичайно, це була умова проведеного дослідження, але з погляду користувача хотілося б знати, чи є десь ще описані покажчики, а особливо ті, що відсутні у фондах НБУВ. Безсумнівно, це завдання іншого дослідження — зведеного каталогу покажчиків змісту українських періодичних видань, що потребуватиме значно більших зусиль.

Галина Швецова-Водка,

доктор історичних наук,

*професор кафедри документальних комунікацій і бібліотечної справи
Рівненського державного гуманітарного університету*

Надійшла до редакції 16 листопада 2020 року

БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА

УДК 37.091.4-051(73)Дьюї:001.814](045)
DOI: 10.36273/2076-9555.2020.11(292).23-28

Наталія Чала,

молодший науковий співробітник

відділу історії освіти

Державної науково-педагогічної бібліотеки

України імені В. О. Сухомлинського,

e-mail: Chanasa129@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4204-432X>

Педагогічна діяльність Дж. Дьюї в електронному інформаційно-бібліографічному ресурсі "Видатні педагоги України та світу"

Розглянуто педагогічні ідеї американського педагога й філософа Дж. Дьюї у вітчизняному педагогічному дискурсі, зокрема у фундаментальних наукових розвідках провідних фахівців у галузі інноваційної педагогічної науки. Зазначено, що освітня парадигма прагматизму є ефективним інструментом впливу на зміну підходів до традиційних освітніх практик, забезпечення можливості індивідуального розвитку особистості в сучасній системі освіти. Обґрунтовано сутність соціально-педагогічної спадщини американського філософа, який визначав навчання як активний, творчий процес розвитку особистості. Зосереджено увагу на методологічних засадах соціально-освітньої концепції науковця в сенсі модернізації системи освіти. На основі вивчення історіографічних джерел виокремлено провідні напрями педагогічної діяльності

© Чала Н., 2020

Дж. Дьюї, надано порівняльну характеристику методів навчання в традиційній системі освіти й педагогічній теорії вченого. Виокремлено основні принципи навчання (за Дж. Дьюї): проблемність, інтерактивність, орієнтація на особистісний розвиток учнів. З'ясовано, що виховання дитини, на думку американського педагога, має відповідати її інтересам та спрямовуватися на формування прогресивної й активної особистості, заохочувати до здобуття нових знань та визначення сфери їхнього застосування у власному житті. Констатовано, що першорядним завданням педагога стає створення умов для мотивації учня, виховання активних, ініціативних, самостійних і відповідальних людей, готових планувати, ухвалювати рішення та нести за них відповідальність. Доведено, що погляди Дж. Дьюї є альтернативою традиційній системі освіти завдяки розробленій системі аргументації, в основі якої — відхід від усталених норм соціального зростання, орієнтація на прийняття рішень на основі власного досвіду, що є більш впорядкованим і вагомим за змістом для формування особистості. Підсумовано, що в умовах реформування системи освіти зростає інтерес до філософсько-освітньої спадщини Дж. Дьюї, який запропонував модель соціально орієнтованої школи.

Ключові слова: методи навчання; новаторство; прагматизм; педагогічний процес; нове виховання; реформаторський рух; демократизація освіти; соціалізація; прогресивна освіта; інструменталізм

Постановка проблеми. Людство живе в епоху глобальних і локальних змін, що супроводжуються складними трансформаційними процесами, переосмисленням наукових і культурних парадигм, пошуком нових і реконструкцією наявних орієнтирів і сенсів. Невіддільним складником цих змін є потреба їх засвоєння, комплексного аналізу, вміння інтегрувати й модернізувати змістові й функціональні елементи навчального процесу, активно застосовувати методи й технології, спрямовані на формування патріотично налаштованої особистості, інноватора, що, власне, й становить ціннісно-сміслову ядро Концепції Нової української школи. Саме тому інформаційний супровід трансформаційних процесів у змісті теорії та практики педагогіки й освіти неможливий без урахування педагогічної концепції Дж. Дьюї, автора інструменталістської версії філософії прагматизму, що, на думку сучасних дослідників, стала "звинувачувальним актом щодо традиційних освітніх практик" [17]. Оскільки зміни в системі освіти впливають на зміст і рівень їх інформаційного забезпечення, галузеві книгозбірні розробляють та вдосконалюють власну модель інформаційного супроводу наукових досліджень освітян й інноваційного розвитку педагогічної науки. Зокрема, 2008 р. у межах виконання науково-дослідної роботи (НДР) "Теоретичні засади формування всеукраїнського інформаційного ресурсу з питань психолого-педагогічної науки і освіти на базі Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (далі — ДНПБ ім. В. О. Сухомлинського) започатковано електронний інформаційно-бібліографічний ресурс "Видатні педагоги України та світу", головною метою якого є популяризація найкращих здобутків вітчизняної та закордонної педагогічної й психологічної наук завдяки консолідації інформації про вітчизняних та іноземних визначних осіб; якнайповніше висвітлення життя й діяльності, творчої спадщини та втілення корисних ідей у практику роботи закладів освіти. Функціонування й постійне оновлення інформаційно-бібліографічного ресурсу сприяє повноцінному розкриттю фондів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, вихованню патріотизму в молодого покоління, інформаційному забезпеченню науково-просвітницьких програм, проведенню громадсько-виховних заходів.

Особистість Дж. Дьюї та його науково-педагогічна спадщина, безумовно, є об'єктом наукових досліджень фахівців бібліотеки, адже слугує вагомим засобом розкриття "...діалектики переходу від тради-

ції до інновації в освітньому процесі" [8]. Так, 2019 р. у межах НДР "Відображення розвитку національної освіти і педагогічної думки у друкованих та електронних виданнях" підготовлено відомості про персоналію Дж. Дьюї (1859—1952), а складниками віртуального ресурсу визначено: біографію діяча; бібліографію його праць та матеріалів про нього; окремі повнотекстові твори та інші додаткові матеріали, зокрема фотогалерею; інформацію про нагороди, премії, пам'ятники, наукові читання, пов'язані з ім'ям видатної особи, а також матеріали, що розкривають діяльність установи, поійменованої на його честь.

Враховуючи наведені чинники та визнаючи значущість педагогічних ідей Дж. Дьюї, сформульовано **мету статті** — на основі аналізу історіографічних розвідок сучасних дослідників виокремити закономірності, що актуалізують певні аспекти педагогічної спадщини Дж. Дьюї на нинішньому етапі реформування національної освіти в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед видатних особистостей, які опікувалися проблемами освіти й виховання молоді, їх адаптації до нових соціально-економічних умов, чільне місце належить Дж. Дьюї, праці якого в галузі соціальної філософії, освітньої та виховної практики суттєво вплинули на світову соціально-філософську думку й багато в чому зумовили принципи організації як нової американської школи, так і освітньо-виховного процесу в багатьох європейських країнах, зокрема і в нашій державі [1; 4].

Вивчаючи науковий доробок із проблеми філософської та освітньої спадщини Дж. Дьюї, авторка зосередила увагу на фундаментальних працях 2000—2018 рр., насамперед дисертаційних і монографічних дослідженнях його педагогічної концепції, котру осмислюють у ракурсі різних галузей педагогіки та наукових напрямів. Зокрема, варта уваги монографія Ю. Чопика й І. Стражнікової (2017), в якій докладно проаналізовано етапи вивчення наукової спадщини засновника прагматизму в контексті зіставлення численних поглядів і підходів. Автори виокремили та сформували кілька груп розвідок, в основу яких закладено науково-дослідні елементи хронологічно-тематичної послідовності й впливу окремих творів американського педагога на розвиток теорії та практики педагогічної думки [18].

Перша група пов'язана з дисертацією В. Коваленка, завданням якої став "цілісний" аналіз філософсько-педагогічної концепції Дж. Дьюї. Генеруючи доробок науковців 20—80-х рр. XX ст. і власний досвід прочитання його

праць, автор розглянув аспекти формування світогляду філософської та дидактичної систем Дж. Дьюї. Оглядовий аналіз матеріалів його дослідної роботи 1995—2012 рр. свідчить про сталість авторської рефлексії, що майже не зазнала змін. Натомість інноваційна концепція Дж. Дьюї доповнюється новими характеристиками системи трудового виховання [5—7].

Другу групу становлять дисертації Н. Кравцової, Т. Кравцової [8; 9]. Вагоме значення цих праць полягає у з'ясуванні місця Чиказької експериментальної школи-лабораторії поміж нетрадиційних закладів освіти США кінця XIX — початку XX ст. На основі численних наукових розвідок (В. Мадзігон, Ю. Мальваного, В. Паламарчук, О. Савченко, О. Сухомлинської [11; 15; 16] та ін.) доведено дуальний характер "Чиказької моделі", оскільки вона функціонувала і як навчальна й наукова установа, і як осередок, де працювала група вчителів, котрі досліджували певну наукову проблему.

До окремої групи належать праці Т. Петрової, в яких розкрито гуманістичну парадигму Дж. Дьюї в контексті виховання особистості; у творчому доробку О. Квас, Т. Кравцової, А. Растригіної подано різноаспектні характеристики педагогічних ідей прагматизму в зіставленні з науковими конструктами інших авторських шкіл [3; 12—14].

Безперечно, репрезентація педагогічних ідей у сучасному науково-педагогічному дискурсі не обмежується зазначеними дослідженнями та їхнім тематичним спектром. Теорія Дж. Дьюї має багатогранний універсальний зміст, котрий науковці осмислюють у різних тематичних контекстах. Закономірно, що наведені розвідки мають глибокий структурований, хронологічний і змістовий діапазони, доповнюючись на певних хронологічних відрізках новими тематичними й змістовими лініями.

Структурно-тематичний спектр історіографічних студій доволі розлогий, і, як наголошують Ю. Чопик та І. Стражнікова, вивчається за окремими течіями й напрямками, в контексті історичного розвитку світової та національної педагогіки, в розрізі педагогічної персоналістики та з позицій авторських концепцій її відомих представників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування Дж. Дьюї як педагога проходило в період розгортання широкого реформаторського руху в освіті після демократичних процесів у суспільному житті, зумовлених науково-технічною революцією. До педагогічної науки вчений звернувся 1894 р., коли розпочав працювати деканом факультету філософії, психології та педагогіки Чиказького університету. Під впливом реформаторських ідей 1895 р. Дж. Дьюї відкрив першу у США дослідну школу-лабораторію, а згодом опублікував праці, в яких обґрунтував шляхи докорінного оновлення шкільної системи: "Моє педагогічне кредо" (1897), "Школа і суспільство" (1899), "Дитина і програма навчання" (1902), "Школа і дитина" (1906), "Як ми мислимо" (1910), "Школи майбутнього" (1915), "Демократія і освіта" (1916), "Вступ до філософії виховання" (1910).

В історію розвитку світової педагогічної думки американський філософ увійшов як засновник прагма-

тичної педагогіки, вперше висловивши думку про те, що виховання є соціальною функцією суспільства. Розвиток особистості, на його переконання, — це продукт взаємодії біологічної спадковості, соціального середовища, виховання та безпосередньої діяльності дитини. Власне розвиток учений розумів як дорослішання, що є безперервним, неоднорідним і різноплановим процесом.

Лише суспільство, наголошував американський педагог, повністю надає позитивних форм розвитку дитини. Поняття виховання він розглядав як процес формування особистості, її індивідуальності, становлення громадянина суспільства, здатного орієнтуватися в його мінливих умовах. Школа має стати соціальним центром життєдіяльності дітей, виконувати функції виховання, враховуючи, з одного боку, потреби суспільства, а з другого — індивідуальні особливості дитини. Школа мусить адаптувати до наявного оточення, спроможного й негативно впливати на дитячу свідомість.

Важливого значення Дж. Дьюї надавав трудовому навчанню, оскільки вважав, що під час ручної праці діти набувають важливого досвіду [10]. Американські школи мали стати "школами майбутнього", трудовими громадами, основу організації навчального процесу яких становитиме праця дітей. На думку Дж. Дьюї, розумна теорія освіти полягає в з'ясуванні причин конфліктів замість того, щоб прийняти певний погляд, сформувавши певний план дій, виходячи з глибшого та всебічнішого розуміння, ніж мають протилежні сторони [2, с. 12]. Дж. Дьюї вважав, що "ручна праця — це шлях, котрий має провести дітей через всі етапи еволюції людини" [там само, с. 14].

Діяльність учнів у школі вчитель радив організувати на засадах самоврядування та самодіяльності, спонукаючи дітей до активної участі в житті школи: виконання у шкільних майстернях замовлень для населення, а також робіт для забезпечення власних потреб; випуску шкільної газети, що висвітлює життя шкільного й міського (сільського) кола; організації шкільних об'єднань і клубів. Педагог постійно наголошував на демократичному праві кожної дитини на повноцінний розвиток потенційних можливостей і відповідних умовах навчання, незалежно від соціального статусу та матеріального становища батьків [5, с. 50—55].

Дж. Дьюї різко критикував традиційну систему освіти, побудовану на засвоєнні й відтворенні знань, що потребує від учнів значних зусиль і зовнішньої дисципліни та не враховує їхні інтереси й потреби. Досягти якісного результату можливо лише за умови залучення учнів до процесу розв'язання проблем [7, с. 51—55].

Специфіку освітнього процесу науковець тісно пов'язував з іншими дидактичними принципами: трудовим підходом до навчання, активністю та самостійністю, зв'язком із життям, наступністю в навчальній роботі, індивідуальністю, інтелектуальною свободою учнів. У багатьох публікаціях Дж. Дьюї розкрив основні шляхи індивідуалізації навчання: виведення освітнього процесу за межі школи для розширення та

впорядкування особистого досвіду учнів, залучення їх до різноманітних трудових процесів, експериментування, доступне дитині певного віку й пов'язане з її інтересами та потребами.

Американський педагог був першим, хто запропонував запровадити інтегровані заняття в початковій школі, що сприяє відтворенню цілісної картини світу в усіх його зв'язках і суперечностях, формує в дітей уміння орієнтуватись у навколишньому середовищі, відчувати потребу в знаннях.

Дж. Дьюї наголошував на потребі впливу й керування розумовим розвитком учнів завдяки якісному добору навчального матеріалу.

Безумовною заслугою науковця є визначення змісту, форм і методів навчання, що мають враховувати безпосередні інтереси й потреби дітей. На його думку, слід активно застосовувати методи, спрямовані на пробудження інтелектуального потенціалу учнів, творчого мислення, самостійності, водночас обмежуючи теоретичну частину змісту освіти. На практиці це виявилось, передусім, у відмові від єдиних навчальних планів і програм та введенні системи предметів за вибором.

Розробляючи педагогічні методи, Дж. Дьюї використовував наукові напрацювання попередників — Ж.-Ж. Руссо, Й.-Г. Песталоцці, Ф. Фребеля.

Автор нової концепції припускав, що важливим є вміння ухвалювати рішення на основі власного досвіду. Людина, яка в дитячому віці сформувала цю навичку, буде ліпше підготовлена до життя. Педагог також ігнорував систематичне вивчення предметів, наполягаючи, що систематичні знання відлякують учнів, а отже слід зосереджуватися на опануванні тем, дотичних до життя [10].

На відміну від традиційної системи навчання, педагогічна концепція Дж. Дьюї має формувати критичне, рефлексивне мислення учнів, поглиблюючи їхній власний досвід. Розклад мав змінюватися відповідно до швидкості засвоєння матеріалу. Основні принципи навчання: проблемність, інтерактивність, орієнтація на особистісний розвиток учнів. Надважливе завдання — створити умови для розкриття їхнього потенціалу, завдяки чому сформується покоління активних, самостійних та відповідальних людей, готових планувати, ухвалювати рішення, нести за них відповідальність. Далі проведемо порівняльний аналіз традиційної системи навчання та педагогічної теорії прагматизму, що відображає принципові відмінності у виборі методів навчання й у визначенні його цільових орієнтирів (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльний аналіз методів навчання за традиційною системою і педагогічної теорії Дж. Дьюї (за Л. Рогозіною [14])

Методи навчання	Традиційна система навчання	Педагогічна теорія навчання
Основна мета навчання	Формування системи знань, опанування основ наук, що виявляються в наявності стандарту навчання	Формування критичного (рефлекторного) мислення учнів, збагачення власного досвіду дитини й залучення її до культури
Основний акцент	Інформованість особистості	Набуття життєвого досвіду
Способи здобуття знань	Учні засвоюють знання в готовій формі без розкриття пошуку шляхів і системи аргументації їхньої істинності	Дослідне пізнання навколишньої дійсності, пов'язане з виконанням дій. Дослідний метод. Акцент на проблемні ситуації в реальному житті
Принципи навчання	Принципи науковості, доступності, міцності, послідовності й систематичності	Важливий принцип освіти — орієнтованість на потреби кожного учня, розвиток загальних і розумових здібностей, різноманітних умінь дітей
Програма навчання	Клас працює за єдиним річним планом і програмою згідно з розкладом	Немає постійної програми з послідовною системою предметів, котрі вивчають упродовж року, розклад змінюється відповідно до засвоєного матеріалу та інтересів дитини
Розподіл на предмети	Урок присвячено одному навчальному предметові, темі, завдяки чому клас працює над одним і тим самим матеріалом	Немає поділу курсу на предмети, оскільки це заважає інтеграції навчання й формуванню особистих понять

Висновки. Педагогічні погляди Дж. Дьюї мали на меті створення концепції, в центрі якої перебував *Дитина*, котру слід розвивати для особистого зростання й неперервного вдосконалення. Жорсткі межі вимог до формування ключових компетенцій у сучасній системі освіти, збільшення часу на самостійне засвоєння навчальних програм, спрямовані на вироблення в молодого покоління вміння самостійно мислити, шукати раціональні шляхи розв'язання проблем, співзвучні з ідеями Дж. Дьюї, що

не втрачають актуальності, а навпаки, набувають першорядного значення для теорії та практики освіти.

Отже, можемо стверджувати, що прогностичний потенціал філософсько-педагогічної спадщини американського мислителя в універсальній за змістом проблематиці може стати відправним пунктом для проведення низки досліджень в умовах реформування освіти, її подальшої інтеграції у світовий освітньо-культурний простір.

Список використаної літератури

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко ; [гол. ред. С. Головка]. — Київ : Либідь, 1997. — 373 с. — Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0009714>. — Назва з екрана. — Дата перегляду: 10.11.2019.
2. Дьюї Д. Школа и общество / Пер. с англ. Г. А. Лучинского. Изд. 2-е. — Москва, 1924. — Режим доступа: http://jorigami.ru/PP_corner/Classics/Dewey/_02_Dewey_J_The_School_and_Society.htm. — Загл. с экрана. — Дата обращения: 11.11.2019.
3. Дічек Н. П. Джон Дьюї та Софія Русова: перегук освітніх ідей / Н. П. Дічек // Просвітницька діяльність С. Русової : зб. наук. праць. — Кам'янець-Подільський, 2006. — Вип. 5. — С. 12—19.
4. Енциклопедія освіти / Кремень В. Г. (голов. ред.) ; Акад. пед. наук України. — Київ : Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.
5. Коваленко В. О. Моє педагогічне кредо. Джон Дьюї / В. О. Коваленко // Шлях освіти. — Київ : Педагогічна преса, 1998. — Вип. 1. — С. 50—55.
6. Коваленко В. О. Філософія освіти у спадщині Дж. Дьюї / В. О. Коваленко // Наукові записки Ніжинського Державного Університету ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. — Ніжин, 2011. — Вип. 10. — С. 244—249.
7. Коваленко В. О. Вплив ідей Д. Дьюї на українську школу й педагогіку 1920—1930 років / В. О. Коваленко // Шлях освіти. — Київ : Педагогічна преса, 1997. — Вип. 4. — С. 51—55.
8. Кравцова Н. Г. Єдність теорії та практики в контексті "Реконструкції у філософії" Дж. Дьюї: Педагогічні аспекти (Unity of theory and practice in the context of "Reconstruction in philosophy" of John Dewey: the Pedagogical aspects) / Н. Г. Кравцова // Інноваційна педагогіка. — Одеса : ПУ "Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій", 2018. Вип. 6. — С. 18—22. — Режим доступу: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2018/6/6_2018.pdf. — Назва з екрана. — Дата перегляду: 12.11.2019.
9. Кравцова Т. О. Проблема вивчення дитини в реформаторській педагогіці кінця XIX — початку XX століття : дис. ... канд. пед. наук / Кравцова Тетяна Олександрівна ; Харківський національний педагогічний ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків, 2008. — 193 с.
10. Навчальні матеріали онлайн. — Режим доступу: https://pidruchniki.com/1742101735410/pedagogika/pedagogika_pragmatizmu_pedagogika_diyi_dzhona_dyuyi. — Назва з екрана. — Дата перегляду: 11.11.2019.
11. Нариси історії українського шкільництва (1905—1933) : навч. посібник [за ред. О. В. Сухомлинської]. — Київ : Заповіт, 1996. — 304 с.
12. Петрова Т. М. Гуманістичні засади визначення змісту навчально-виховного процесу у "реформаторській" педагогіці кінця XIX — початку XX століття / Т. М. Петрова // Теоретичні питання освіти та виховання : зб. наук. пр. — Київ : КДПУ, 2000. — Вип. 9. — С. 127—131.
13. Растрюгіна А. М. Розвиток теорії вільного виховання у вітчизняній і зарубіжній педагогіці кінця XIX — першої половини XX століття : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Растрюгіна Алла Миколаївна ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2004. — 41 с.
14. Рогозіна Л. А. Педагогічні ідеї Д. Дьюї у світлі сучасних освітніх тенденцій / Л. А. Рогозіна // Збірник праць. Вінницький національний технічний університет, 2017. — Режим доступу: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/17719>. — Назва з екрана. — Дата перегляду: 11.11.2019.
15. Сухомлинська О. В. Концептуальні засади розвитку історико-педагогічної думки в Україні / О. В. Сухомлинська // Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем. — Київ, 2003. — С. 16—25.
16. Сухомлинська О. В. Персоналія в історико-педагогічному дискурсі / О. В. Сухомлинська // Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем. — Київ, 2003. — С. 36—46.
17. Цибулько О. С. Цінності освітньої парадигми Дж. Дьюї / О. С. Цибулько // Гілея. — 2019. — Вип. 143 (2). — С. 189—192.
18. Чопик Ю. С. Зарубіжна реформаторська педагогіка в оцінках українських науковців другої половини XX — початку XXI століття : монографія / Ю. С. Чопик, І. В. Стражнікова. — Івано-Франківськ : НАІР, 2017. — 264 с.

Nataliya Chala

Pedagogical activity of John Dewey in the electronic information and bibliographic resource "Outstanding teachers of Ukraine and the world"

The pedagogical ideas of American teacher and philosopher John Dewey in the domestic pedagogical discourse, in particular, in the fundamental scientific research of leading specialists in the field of innovative pedagogical science, lays the foundations for the civilization development of the educational system of Ukraine, in the content of which the educational paradigm of pragmatism is an effective tool for influencing the change of approaches to traditional educational practices, providing an opportunity for individual development in the modern educational system. The essence of the social and pedagogical heritage of the American philosopher, who defined learning as an active, creative process of personal development, is justified. It focuses on methodological principles of the social and educational concept of the scientist in the sense of modernization of historical education. On the basis of the study of historical sources, the leading directions of pedagogical activity of the teacher have been identified, and a comparative description of teaching methods in the traditional educational system and pedagogical theory of John Dewey has been made. The basic principles of learning (behind John Dewey) are highlighted: problems, interactivity, orientation towards personal development of students. It has been established that the idea of developing a child, according to John Dewey, should be in the interests of the child and directed to the formation of his or her progressive and active personality; focus it on identifying personal interest in acquiring new knowledge and its scope of application in one's own life. It is stated that the most important task of the teacher is to create conditions for the student's interest in obtaining new knowledge, to promote the education of active, proactive, independent and responsible people who are ready to plan, make decisions and be responsible for them. John Dewey's views have been proven to be an alternative to the traditional education System developed by the system of argument, which is based on exclusion from well-established norms of social growth, an orientation towards decision-making based on one's own experience, which is more orderly

and meaningful in content to shape the individual. It was concluded that in the context of the reform of historical education, interest in the philosophical and educational heritage of John Dewey, who proposed a model of a socially oriented school based on the development of a child, is again growing.

Keywords: teaching methods; innovation; pragmatism; pedagogical process; new education; reform movement; democratization of education; socialization; progressive education; instrumentalism

References

1. Ghoncharenko S. U. (1997). *Ukrajins'kyj pedagoghichnyj slovnyk*, [online]. Available at: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0009714> [Accessed 10.11.2019].
2. Dzhon Djujui. (1924). *Shkola i obshchestvo*, [online]. Available at: http://jorigami.ru/PP_corner/Classics/Dewey/_02_Dewey_J_The_School_and_Society.htm [Accessed: 11.11.2019].
3. Dichek N. P. (2006). Dzhon Djujui ta Sofija Rusova: pereghuk osvitynih idej. *Prosvitnycja dijelnistj S. Rusovoji : zb. nauk. prac. Kam'janecj-Podiljs'kyj*, 5, pp. 12—19.
4. Kremenj V. Gh. (gholov. red.). (2008). *Encyklopedija osvity*. Kyiv: Jurinkom Inter.
5. Kovalenko V. O. (1998). Moje pedagoghichne kredo. Dzhon Djujui. *Shljakh osvity*, 1, pp. 50—55.
6. Kovalenko V. O. (2011). Filosofija osvity u spadshyni Dzh. Djujui. *Naukovi zapysky Nizhyns'kogho Derzhavnogho Universytetu im. M. Ghogholja. Psykhologho-pedagoghichni nauky*, 10, pp. 244—249.
7. Kovalenko V. O. (1997). Vplyv idej D. Djujui na ukrajins'ku shkolu j pedagoghiku 1920—1930 rokiv. *Shljakh osvity*, 4, pp. 51—55.
8. Kravcova N. Gh. (2018). Jednistj teoriji ta praktyky v konteksti "Rekonstrukciji u filosofiji" Dzhona Djujui: Pedagoghichni aspekty. *Innovacijna pedagoghika*, 6, pp. 18—22, [online]. Available at: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2018/6/6_2018.pdf [Accessed 12.11.2019].
9. Kravcova T. O. (2008). *Problema vyvchennja dytyny v reformators'kij pedagoghici kincja XIX — pochatku XX stolittja*. Abstract of Ph.D. dissertation. Harkivskij nacionalnij pedagoghichnij un-t im. G. S. Skovorodi. Harkiv.
10. *Navchalni materialy onlajn*. (2000), [online]. Available at: https://pidruchniki.com/1742101735410/pedagogika/pedagogika_pragmatizmu_pedagogika_diyi_dzhona_dyuyi [Accessed 11.11.2019].
11. Sukhomlyns'ka O. V. [za red.]. (1996). *Narysy istoriji ukrajins'kogho shkilnyctva (1905—1933)*. Kyiv: Zapovit.
12. Petrova T. M. (2000). Ghumanistychni zasady vyznachennja zmistu navchalno-vykhovnogho procesu u "reformators'kij" pedagoghici kincja XIX — pochatku XX stolittja. *Teoretychni pytannja osvity ta vykhovannja : zb. nauk. pr.* Kyiv: KDLU, 9, pp. 127—131.
13. Rastryghina A. M. (2004). Rozvytok teoriji vilnogho vykhovannja u vitchyznjanij i zarubizhnij pedagoghici kincja XIX — pershoji polovyny XIX — XX stolittja. Abstract of D. Sc. dissertation. Kiyivskij nacionalnij un-t im. Tarasa Shevchenka. Kyiv.
14. Roghozina L. A. (2017). Pedagoghichni ideji D. Djujui u svitli suchasnykh osvitynih tendencij. *Zbirnyk prac. Vinnyc'kij nacionalnij tekhnichnyj universytet*, [online]. Available at: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/17719> [Accessed 11.11.2019].
15. Sukhomlyns'ka O. V. (2003). Konceptualni zasady rozvytku istoriko-pedagoghichnoji dumky v Ukrajinii. *Istoryko-pedagoghichnyj proces: novi pidkhody do zagalnykh problem*. Kyiv, pp. 16—25.
16. Sukhomlyns'ka O. V. (2003). Personalija v istoriko-pedagoghichnomu dyskursi. *Istoryko-pedagoghichnyj proces: novi pidkhody do zagalnykh problem*. Kyiv, pp. 36—46.
17. Cybuljko O. S. (2019). Cinnosti osvitynoji paradyghmy Dzhona Djujui. *Ghileja*, 143 (2), pp. 189—192.
18. Chopyk Ju. S. and Strazhnikova I. V. (2017). *Zarubizhna reformators'ka pedagoghika v ocinkakh ukrajins'kykh naukovciv drughoji polovyny XX — pochatku XXI stolittja*. Ivano-Frankivsk: NAIR.

Надійшла до редакції 19 жовтня 2020 року

СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

УДК 37.012.018:004.77]:001.82](477)(045)
DOI: 10.36273/2076-9555.2020.11(292).28-35

Оксана Матвієнко,

доктор педагогічних наук, кандидат технічних наук, професор
кафедри документознавства та інформаційно-аналітичної діяльності КНУКіМ,
e-mail: oxnix2017@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5772-848X>

Михайло Цивін,

кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри
архітектурного проектування Інституту дизайну, архітектури та журналістики,
e-mail: tsyvin2012@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0312-5805>

Цифровізація: освітній контекст

Статтю присвячено виявленню освітніх контекстів цифровізації. Розглянуто відмінності у тлумаченні понять "інформатизація" та "цифровізація", окреслено спектр питань, що торкаються цифрових трансформацій освіти.

Наведено позиції вітчизняних науковців стосовно цифровізації освіти та виявлено, що основну проблему становить набуття цифрових навичок усіма учасниками навчального процесу. Фундаментальними напрямками сучасних досліджень є визначення перспектив використання цифрових технологій, опис цифрових інструментів педагогічної діяльності; автори публікацій, обґрунтовуючи цифрові компетенції, формують моделі компетенцій і функцій педагога у цифровому освітньому середовищі.